

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือสร้างเอกภาพของชาติแสดงให้เห็นถึงความเป็นชาติที่มีความเจริญรุ่งเรือง มีอารยธรรม การที่ประเทศไทยมีภาษาไทยเป็นมาตรฐานที่ใช้ร่วมกันแล้ว ภาษาไทยยังแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ประจำชาติไว้อีกด้วย ดังจะขออัญเชิญพระราชดำรัสของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีในพิธีพระราชทานรางวัลการประกวดทำนองเสนาะของกรมศิลปากร เมื่อวันที่ 30 มีนาคม พ.ศ. 2521 ใจความตอนหนึ่งว่า

“ภาษา นอกจากจะเป็นเครื่องมือแสดงสื่อสารแสดงความรู้สึกนึกคิดของคนทั่วโลกแล้วยังเป็นเครื่องแสดงให้เห็นวัฒนธรรม อารยธรรม และเอกลักษณ์ประจำชาติอีกด้วย ไทยเป็นอารยประเทศประเทศหนึ่งซึ่งมีขนบประเพณี ศิลปกรรม วรรณคดี และภาษาที่รุ่งเรืองมาแต่อดีตกาล เราผู้เป็นอนุชนจึงควรภูมิใจ ช่วยกันผดุงรักษามรดกทางวัฒนธรรมอันเป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่บรรพบุรุษได้อุตสาหะสร้างสรรค์ขึ้นไว้ให้เจริญสืบไป”

การใช้ภาษาไทยเป็นเครื่องมือติดต่อสื่อสารระหว่างคนไทยร่วมกันทำให้เกิดความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และเกิดความผูกพันเป็นเชื้อชาติเดียวกัน ภาษายังเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการสื่อสาร การถ่ายทอด การเรียนรู้จึงจะสามารถใช้และสื่อความหมายกันได้ ดังนั้นภาษาจึงมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ คนไทยทุกคนควรรักษาภาษาไทยให้ยั่งยืนตลอดไป

การจัดการเรียนการสอนภาษาไทยมีมาตั้งแต่อดีตและหลักฐานที่ชัดเจนคือการปรับปรุงการเรียนการสอนภาษาไทยในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ดังที่ ธวัช ปุณโณทก (ธวัช ปุณโณทก, ม.ป.ป., หน้า 25) กล่าวว่า พยายามจัดทำแบบเรียนให้เป็นมาตรฐานเพื่อใช้ในการสอนหนังสือแก่เยาวชนไทย พระโหราธิบดีจึงได้แต่งแบบเรียนชื่อ “จินดามณี” นับว่าเป็นแบบเรียนเล่มแรกของไทยและใช้กันอย่างแพร่หลายในสมัยต่อมาจนกระทั่งถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นได้มีการจัดตั้งโรงเรียนมิชชันนารีขึ้นในสมัยตอนปลายรัชกาลที่ 3 หลักสูตรการเรียนการสอนพยายามจัดตามแนวตะวันตกคือมีทั้งวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษและวิทยาการสาขาอื่น ๆ ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้มีการปรับปรุงทางการศึกษาโดยจัดตั้งโรงเรียน

วิชาที่สอนได้แก่ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ วิชาเลขคณิต และวิชาอื่น ๆ เป็นการเริ่มต้นระบบโรงเรียนของไทยครั้งแรกก็มีการกำหนดให้นักเรียนเรียนวิชาภาษาไทยในทุกระดับชั้น ในหลักสูตรต่าง ๆ ที่เคยประกาศใช้มารวมทั้งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

หลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญของการจัดการศึกษา เพราะหลักสูตรจะกำหนดแนวทางการปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดให้ภาษาไทยเป็นรายวิชาพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาภาษาไทยในฐานะเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจกรรมการทำงาน และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ พัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ วิเคราะห์และ สร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อแสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี และสุนทรียภาพเป็นสมบัติล้ำค่า ควรแก่การเรียนรู้ อนุรักษ์ และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป (สำนักวิชาการและมาตรฐานการเรียนรู้, 2551, หน้า 1)

การจัดการเรียนการสอนภาษาไทยเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการนำไปสู่การเรียนรู้วิชาอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพ แต่สภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยก็ยังประสบกับปัญหาต่าง ๆ หลายประการ ดังนี้

ประการแรก ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2551 ต่ำกว่าร้อยละ 50 และมีข้อสังเกตจากผู้ประเมินจำนวนมากว่า นักเรียนในระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา มีปัญหาเรื่องการอ่านออกเขียนได้ นักเรียนมีการเขียนคำภาษาไทยผิด การเรียงรูปประโยคไม่ถูกต้อง ทำให้ข้อความที่เขียนไม่สามารถสื่อความหมายได้ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2551)

ประการที่สองคุณภาพของผู้เรียนยังขาดความเข้มแข็งในด้านความรู้และทักษะพื้นฐานในการทำงานด้านการคิด วิเคราะห์และสร้างสรรค์ ทักษะการอ่านของนักเรียนไทยส่วนใหญ่มีค่าไม่เกินระดับ 2 จากทั้งหมด 5 ระดับ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552, หน้า 48)

ประการที่สามผลการประเมินขององค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economics Co-operation and Development, OECD) หรือ PISA (Programme for International Students Assessment) ยังพบว่า เด็กไทย ร้อยละ 74 อ่านภาษาไทยไม่รู้เรื่อง คือ มี

ตั้งแต่อ่านไม่ออก อ่านแล้วตีความไม่ได้ วิเคราะห์ความหมายไม่ถูกหรือแม้แต่ใช้ภาษาให้เป็นประโยชน์ในการศึกษาวิชาอื่น ๆ ไม่ได้

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นทำให้กระทรวงศึกษาธิการต้องเร่งหาทางแก้ไขให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะเรื่องคุณภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ดังที่ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงปาฐกถาด้านการศึกษาไว้ดังนี้

“...ประเทศไทยคือประเทศหนึ่งในจำนวนไม่มากนักที่มีภาษาของตนเองใช้ และเรียกภาษาของตนเองได้อย่างภาคภูมิใจว่า ภาษาไทย ตามธรรมชาติภาษาย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ตามสถานการณ์ในสังคม อีกส่วนหนึ่งภาษา คือ อุปกรณ์สำคัญในการถ่ายทอดความรู้และวัฒนธรรมของคนในชาติ การเรียนการสอนภาษาจึงเป็นเรื่องสำคัญ ”

การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนจำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อคุณภาพของครู เพราะครูเป็นผู้นำหลักสูตร แนวคิดหรือนโยบายทางการศึกษาไปสู่ระดับปฏิบัติในห้องเรียน ซึ่งการแก้ไขปัญหारेื่องคุณภาพของครู กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องปฏิรูปครูอาจารย์ให้เป็นครูแนวใหม่ รักการอ่านและการวิจัย สอนให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์เป็น รายงานสภาวะการศึกษาไทย

ครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาเป็นครูที่มีความสำคัญเพราะสอนนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาเป็นซึ่งเป็นช่วงวัยที่สมอง สติปัญญา และการรับรู้กำลังพัฒนาอย่างเต็มที่ รวดเร็ว และมีความเป็นตนเองมากที่สุด จึงเป็นวัยที่ต้องได้รับการดูแลอบรมขัดเกลาหล่อหลอมให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง คนมีคุณภาพ ให้เป็นไปตามที่สังคมและประเทศชาติต้องการ เพื่อจะเป็นกำลังสร้างความเข้มแข็งให้แก่สังคมตั้งแต่ระดับท้องถิ่น ระดับเมืองและระดับประเทศชาติ ครูภาษาไทยจึงเป็นครูที่มีหน้าที่สำคัญนอกเหนือจากการให้ความรู้ทางวิชาการ เพื่อให้ผู้เรียนรู้ภาษาไทย สามารถใช้ภาษาไทยได้ถูกต้องตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้สำหรับชั้นที่ได้เรียนจบแล้วครูภาษาไทยยังต้องสร้างศิษย์ให้เป็นผู้ที่ได้ดำรงความเป็นไทยต่อไปในอนาคตอีกด้วย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2547, หน้า 129 - 130)

เมื่อพิจารณาบริบทต่าง ๆ แล้วพบว่า ปัญหาที่สำคัญและจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน คือปัญหาเรื่องคุณภาพของครู เนื่องจากส่งผลกระทบต่อผู้เรียนโดยตรง ทั้งนี้ผลการวิจัยของ ชมพูนุท ร่วมชาติ (ชมพูนุท ร่วมชาติ, 2548) พบว่า ลักษณะของครูที่มีคุณภาพพึงประสงค์ ประกอบด้วยองค์ประกอบในสี่ด้านคือ ความรู้อย่างลึกซึ้งในสาขาที่สอนอย่างน้อย 2 วิชา และมีความรู้ในวิชาชีพครู มีทักษะเฉพาะในแต่ละสาขาวิชา มีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณและบุคลิกภาพของความเป็นครู การมีส่วนร่วมและการพัฒนาชุมชนในท้องถิ่น หลักสูตรวิชาชีพครู ควรมีทางเลือกอย่างหลากหลาย โดยมีสาระเกี่ยวกับการจัดการศึกษา และอัตลักษณ์ของครูไทย

ธรรมชาติของผู้เรียนและการเรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ ความรู้ด้านการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School – based Research)

สภาพปัญหาด้านคุณภาพของครู (สำนักวิชาการและมาตรฐานการเรียนรู้, 2551) ในด้านหลักสูตรและการสอน พบว่า ครูจำนวนมากไม่สามารถออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ ตามมาตรฐานและตัวชี้วัดที่หลักสูตรกำหนดไว้ได้ ทำให้คุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานต่ำกว่ามาตรฐาน

การที่ความรู้ ความสามารถ ของนักเรียนลดลงส่วนหนึ่งมาจากบรรยากาศการเรียน การสอนของครู หากครูมีการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้มีความสนุกเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้เรียนก็จะทำให้ผู้เรียนสนใจวิชาต่าง ๆ และเรียนด้วยความสนุก ครูจึงถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะพัฒนาเด็กให้เก่งได้นั่นเอง (สุพจน์ หารหนองบัว, 2552) สอดคล้องกับ วันชัย สิริชนะ (2552) ที่กล่าวถึงจุดอ่อนที่ทำให้ผู้เรียนไม่สนใจภาษามีสาเหตุจากครูไม่รู้ภาษา หรือรู้จริงแต่ไม่สอน ไม่เอาใจใส่การเรียนการสอน ขาดเอกสารประกอบการเรียนการสอนที่เหมาะสม และที่สำคัญที่สุดครูภาษาไทยต้องได้รับการพัฒนาการสอนที่ถูกต้อง และแนวคิดของ อมรา ประสิทธิ์รัฐสิทธิ์ (2552) ที่สรุปว่า ปัญหาสำคัญที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยตกต่ำคงไม่ใช่เป็นปัญหาที่ผู้เรียนเพียงฝ่ายเดียวเพราะปัญหาอาจจะมาจากการจัดการเรียนการสอนของครู เพราะครูเป็นทรัพยากรที่เป็นกลไกสำคัญต่อความสำเร็จและเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าที่สุดในองค์กรหรือหน่วยงาน แต่จากรายงานการวิจัย เรื่อง การบริหารจัดการคู่มือวิชาการและกองทุนกู้ยืมเพื่อพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา สรุปได้ว่าการพัฒนาครู มีปัญหาต่าง ๆ ที่คล้ายคลึงกัน คือ การฝึกอบรมจัดได้ไม่ทั่วถึงทั้งในด้านความรู้และทักษะในการสอน ครูจำนวนมากคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ประยุกต์ใช้ไม่เป็นได้แต่สอนตามตำราให้นักเรียนท่องจำ และปัญหาที่สำคัญคือครูจำนวนมาก ยังสอนแบบเดิมขาดความรู้ในเนื้อหาวิชา และทักษะการจัดการเรียนการสอน (อาภรณ์ รัตน์มณี, 2552) ครูต้องปรับเปลี่ยนกลวิธีในการสอนเพื่อให้ผู้เรียนสนุกกับการเรียน โดยการกระตุ้นส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Center) มีการฝึกให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติเอง แทนที่ครูจะเป็นฝ่ายป้อนความรู้แต่เพียงฝ่ายเดียว ให้มีการฝึกค้นคว้าเรียนรู้ปัญหาและแก้ปัญหาด้วยตนเอง (นฤมล พิฒประยูร, 2547)

การพัฒนาคุณภาพของครูในการจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่สำคัญในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ ตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด การให้ความรู้เพิ่มเติมกับครูในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน และการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพโดยการออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย

ตามความรู้ในเนื้อหาวิชาต่าง ๆ พัฒนาผู้เรียนให้สามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ใช้แหล่งการเรียนรู้ในการศึกษาค้นคว้า คำนึงถึงศักยภาพและความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน และความเปลี่ยนแปลงของสังคม พร้อมทั้งสอดคล้องแทรกทักษะการดำรงชีวิต คุณธรรม จริยธรรม สามารถนำไปใช้ชีวิตประจำวันเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายที่แท้จริง (Meaningfull Learning) การพัฒนาครูสอนภาษาไทยดังกล่าวจะเป็นปัจจัยที่จะทำให้การสอนของครูมีคุณภาพสอดคล้องกับ ชำรงศักดิ์ ชำรงเลิศฤทธิ์ (2553) ที่มุ่งเน้นแนวทางแก้ปัญหาการเรียนการสอนภาษาไทย โดยให้ความสำคัญในด้านตัวครู กระบวนการเรียนการสอน และสื่อการสอน ครูผู้สอนต้องศึกษาเป้าหมายหลักสูตรให้เข้าใจถึงมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน แล้วจึงพิจารณาออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอน สื่อแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การจัดการเรียนรู้ของครูต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดทำให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญตามตัวชี้วัดไปด้วยรวมทั้งต้องรับผิดชอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดในหน่วยการเรียนรู้ นั้น ๆ

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้เป็นขั้นตอนที่สำคัญ ในการนำหลักสูตรไปสู่การจัดการเรียนรู้ โดยมีมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดเป็นเป้าหมายหลักในการพัฒนาผู้เรียน กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ หน่วยการเรียนรู้เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการนำหลักสูตรแกนกลางสู่การปฏิบัติ การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและมีผลต่อคุณภาพผู้เรียน ครูจำเป็นต้องวิเคราะห์ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดตลอดจนสาระการเรียนรู้แกนกลาง เพื่อกำหนดขอบข่ายเนื้อหา สาระและกิจกรรมโดยจัดทำหน่วยการเรียนรู้ตามลำดับความเข้มของสาระการเรียนรู้เป็นภาพตลอดแนวของรายวิชา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดสิ่งที่เรียกว่า “ฟังรู้และปฏิบัติได้” เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตาม ศักยภาพและบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด (ชำรงศักดิ์ ชำรงเลิศฤทธิ์, 2553)

การพัฒนาครูให้มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ปัญหาเกี่ยวกับการขาดความรู้ความเข้าใจการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน หน่วยงานที่รับผิดชอบควรสำรวจปัญหาความต้องการเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร ให้ความช่วยเหลืออย่างจริงจัง และจัดการประชุม อบรม สัมมนา ให้ความรู้ ความเข้าใจแก่บุคลากรด้วยรูปแบบที่เหมาะสม จัดทำเอกสารเพื่อให้บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจในงานบริหารและการใช้หลักสูตร ตลอดจนการพัฒนาครูควรให้ตรงกับความเป็นและความต้องการอย่างแท้จริง (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2552)

การฝึกอบรมเป็นวิธีการหนึ่งของการพัฒนาบุคลากรทางด้านเทคนิค วิชาการ และ ความชำนาญการเพื่อประสิทธิภาพของหน่วยงานสามารถแก้ปัญหาในองค์กรได้ การฝึกอบรมเป็น ขั้นตอนสำคัญในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ตั้งแต่การสรรหา พัฒนา รักษาไว้ และใช้ประโยชน์ การได้มาซึ่งบุคลากรที่ผ่านการคัดเลือก สรรหา จนได้คนเก่งที่มีความรู้จากระบบการศึกษามา สูองค์กรแล้ว จำเป็นต้องพัฒนาคนเก่งให้สามารถปฏิบัติงานที่รับผิดชอบได้อย่างถูกต้อง พัฒนา บุคลากรให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ซึ่งมีคุณค่าและคุณภาพตามที่องค์กรพึงประสงค์ ดังนั้นทุกองค์กร จึงให้ความสำคัญกับการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรอย่างจริงจัง ซึ่งจำเป็นต้องดำเนินการอย่าง ต่อเนื่องและเป็นระบบ (สมชาย หิรัญภิตติ, 2542) นอกจากนี้ การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคคลนั้น เป็นเรื่องที่มีวัตถุประสงค์เฉพาะเจาะจง เน้นถึงการเพิ่มประสิทธิภาพ ของงานที่ตัวบุคคลนั้นปฏิบัติ อยู่ หรือจะปฏิบัติต่อไปในระยะยาว เนื้อหาของเรื่องที่ฝึกอบรมอาจเป็นเรื่องที่ตรงกับความต้องการ ของตัวบุคคลนั้นหรือไม่ก็ได้ แต่จะเป็นเรื่องที่มุ่งเน้นให้ตรงกับงานที่กำลังปฏิบัติอยู่หรือกำลังจะ ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติ การฝึกอบรมต้องมีกำหนดระยะเวลาเริ่มต้น และสิ้นสุดลงอย่างแน่นอน โดยมีจุดประสงค์ให้เกิดการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรม ซึ่งสามารถประเมินผลได้จากการปฏิบัติงาน หรือผลงาน (Performance) หลังจากได้รับการฝึกอบรมได้อีกด้วย (เด่นพงษ์ พลละคร, 2551)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจและมีแนวคิดที่จะพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง การออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน สำหรับครูภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษา เพื่อเป็นแนวทาง หนึ่งให้ครูมีความรู้ความเข้าใจสามารถออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน เพราะ การฝึกอบรมเป็นวิธีหนึ่งที่จะมุ่งเสริมสร้าง และเพิ่มพูนให้บุคลากรมีความรู้ ทักษะและทัศนคติ ในการปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายอย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลต่อคุณภาพ ในการจัดการเรียนรู้ของตัวครู และนำเสนอเป็นทางเลือกให้หน่วยงานทางการศึกษาอื่น ๆ ตลอดจน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายดังนี้

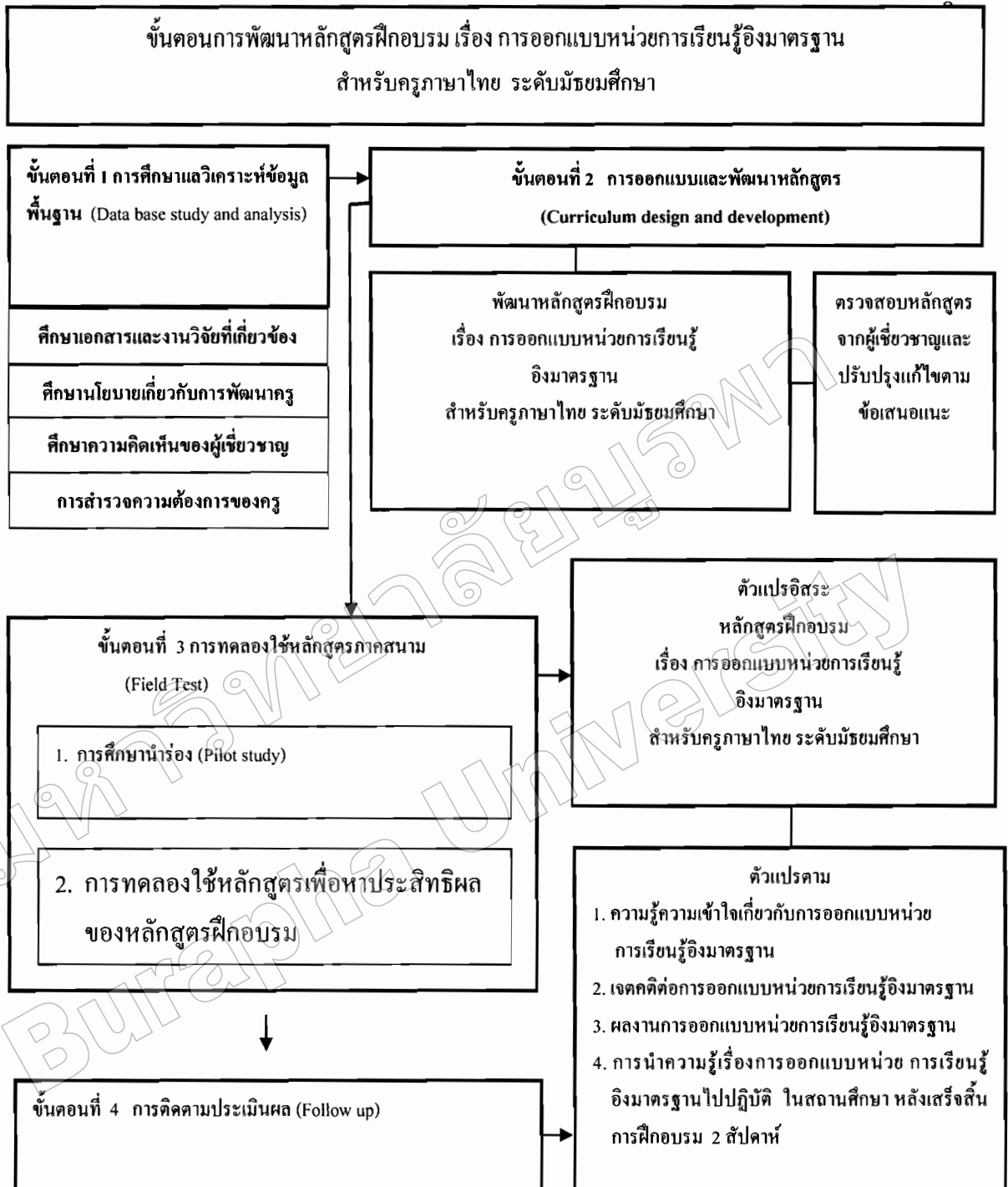
1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน สำหรับครูภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษา
2. เพื่อประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ อิงมาตรฐาน สำหรับครูภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษา
3. เพื่อติดตามประเมินผลการนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติกรออกแบบหน่วยการเรียนรู้ อิงมาตรฐานในสถานศึกษา

สมมติฐานการวิจัย

1. ครูภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาที่ผ่านการฝึกอบรมแล้วจะมีความรู้ความเข้าใจและเจตคติต่อการออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐานเพิ่มขึ้น โดยมีคะแนนเฉลี่ยการทดสอบความรู้และมีคะแนนเฉลี่ยจากแบบวัดเจตคติ หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม
2. ครูภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาที่ผ่านการฝึกอบรมแล้ว จะมีผลงานการออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน อยู่ในเกณฑ์ดี
3. ครูภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาที่ผ่านการฝึกอบรมแล้ว จะสามารถนำความรู้เรื่อง การออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐานไปปฏิบัติจริงในสถานศึกษา อยู่ในเกณฑ์ดี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ ศึกษาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ เอกสารและทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน สำหรับครูภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษา โดยใช้แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของ โอลิวา (Oliva, 2001) และ ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructionism) เป็นทฤษฎีทางการศึกษาที่พัฒนาขึ้น โดย Professor Seymour Papert (1993) แห่ง M.I.T. (Massachusetts Institute of Technology) ซึ่งหลักการเรียนรู้ตามทฤษฎี Constructionism คือ การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองโดยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีส่วนร่วมในกิจกรรมการฝึกอบรมด้วยการเรียนรู้และปฏิบัติด้วยตนเอง สามารถเชื่อมโยงความรู้ระหว่างความรู้ใหม่ซึ่งได้แก่ กรอบแนวคิดหลักสูตรอิงมาตรฐาน การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรและมาตรฐานการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ภาษาไทย การจัดทำคำอธิบายรายวิชา การออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน กับความรู้เดิมสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ลงมือปฏิบัติในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐานได้ด้วยตนเอง ตามกรอบแนวคิดการออกแบบและพัฒนาหลักสูตร โดยดำเนินการตามขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องการออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน สำหรับครูภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษา ประโยชน์ที่ได้รับจากผลการวิจัยนี้ คือ

1. ครุมีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน
2. ครูสามารถนำความรู้เรื่องการออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน ไปใช้ในการปฏิบัติงาน
3. เป็นกรอบแนวทางในการวิจัยเพื่อการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมกลุ่มสาระการเรียนรู้
อื่น ๆ ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การดำเนินการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน
สำหรับครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา ในครั้งนี้ มีขอบเขตดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน สำหรับครูภาษาไทย
ระดับมัธยมศึกษาที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยหน่วยการฝึกอบรมจำนวน 5 หน่วย ได้แก่หน่วยการ
ฝึกอบรมที่ 1 กรอบแนวคิดหลักสูตรอิงมาตรฐาน หน่วยการฝึกอบรมที่ 2 พัฒนาหลักสูตร
สถานศึกษา หน่วยการฝึกอบรมที่ 3 มาตรฐานการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ภาษาไทยและการจัดการ
เรียนรู้ หน่วยการฝึกอบรมที่ 4 การจัดทำคำอธิบายรายวิชาและโครงสร้างรายวิชา หน่วยการ
ฝึกอบรมที่ 5 การออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 479 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ปีการศึกษา 2553 ดังนี้

2.2.1 การศึกษานำร่อง (Pilot Study) ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 12 คน ได้มาโดย
การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และมีความสนใจ เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของ
การใช้หลักสูตรในสถานการณ์จริง

2.2.2 การทดลองใช้หลักสูตร ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คนได้มาโดยการสุ่ม
แบบมีระบบ (System Random Sampling) เพื่อหาประสิทธิผลของหลักสูตรฝึกอบรม

2.2.3 การนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติการออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐานใน
สถานศึกษา ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คนได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. ระยะเวลาในการฝึกอบรม ใช้เวลา 3 วัน จำนวน 18 ชั่วโมง หลักสูตรฝึกอบรมนี้เป็น
หลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นที่มุ่งพัฒนาความต้องการจำเป็นในความรู้และทักษะเฉพาะเรื่อง

4. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้ประกอบด้วย

4.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การออกแบบ
หน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน สำหรับครูภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษา

4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

- 4.2.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน
- 4.2.2 เจตคติต่อการออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน
- 4.2.3 ผลงานการออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน
- 4.2.4 การนำความรู้เรื่องการออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐานไปปฏิบัติ
ในสถานศึกษา หลังเสร็จสิ้นการฝึกอบรม 2 สัปดาห์

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง กระบวนการในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร
ทั้งความรู้และ ความสามารถในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน และเจตคติ เพื่อนำไปใช้
พัฒนากลุ่มเป้าหมายให้เกิดคุณลักษณะตามที่คาดหวัง ประกอบด้วย ขั้นตอน 4 ขั้นตอนคือ การศึกษา
และวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Data Base Study and Analysis) การออกแบบและพัฒนาหลักสูตร
(Curriculum Design and Development) การทดลองใช้หลักสูตร (Field Test) และ
การประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อนำข้อมูลมาพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ

หลักสูตรฝึกอบรม หมายถึง เอกสารหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐานซึ่งเป็นเอกสารที่มี
โครงสร้างหลัก ประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย โครงสร้างขอบข่ายของเนื้อหาสาระ กิจกรรม
การฝึกอบรม เวลาในการอบรม วัสดุและสื่อต่าง ๆ และเอกสารประกอบหลักสูตรฝึกอบรม
เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและความสามารถออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐานและ
เจตคติต่อการออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน

ประสิทธิผลของหลักสูตร หมายถึง ผลการประเมินตามเกณฑ์ที่กำหนด
โดยการประเมินผลจากการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมกับกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. การประเมินผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการออกแบบหน่วย
การเรียนรู้อิงมาตรฐานของครูภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษา ก่อนและหลังการฝึกอบรมตามหลักสูตร
ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
2. การประเมินเจตคติของครูภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาต่อการออกแบบหน่วย
การเรียนรู้อิงมาตรฐาน ก่อนและหลังการฝึกอบรมตามหลักสูตรที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3. การประเมินผลงานการออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐานของครูภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษา ที่ได้รับการฝึกอบรมตามหลักสูตรที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4. การติดตามประเมินการนำความรู้เรื่องการออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐานไป การปฏิบัติในสถานศึกษา หลังเสร็จสิ้นการฝึกอบรม 2 สัปดาห์

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน หมายถึง การจัดเนื้อหาสาระการเรียนรู้ตาม มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันมาจัดทำเป็น หน่วยการเรียนรู้ โดยกำหนดภาระงานหรือชิ้นงาน กิจกรรมการเรียนรู้ การสอน สื่อการเรียนรู้ การสอน การวัดและประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนสามารถบรรลุเป้าหมายตามมาตรฐานการเรียนรู้และ ตัวชี้วัด

ผลงานการออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน หมายถึง ผลงานการจัดทำหน่วย การเรียนรู้อิงมาตรฐาน สาระการเรียนรู้ภาษาไทย หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หรือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 คนละ 1 หน่วยการเรียนรู้

เจตคติของครูภาษาไทย หมายถึง ความคิดความเข้าใจ ความรู้สึก แนวโน้มของ พฤติกรรม ของครูภาษาไทยที่มีต่อ การออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน

การติดตามการนำความรู้ไปปฏิบัติในสถานศึกษา หมายถึง การตรวจสอบสภาพ การปฏิบัติงานของผู้เข้ารับการอบรมหลังจากเสร็จสิ้นการฝึกอบรมว่าสามารถนำความรู้ ไปปฏิบัติในสถานศึกษาในระดับใดโดยวัดจากแบบติดตามผลการการนำความรู้ไปปฏิบัติ ในสถานศึกษา

ครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา หมายถึง ครูผู้สอนสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2553 ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ตามตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ 293/2551 เรื่อง ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ลงวันที่ 11 กรกฎาคม 2551 กำหนดให้สถานศึกษา ในสังกัด จัดการเรียนการสอน โดยใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ดังนั้นโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรและโรงเรียนที่มีความพร้อม ตามรายชื่อที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศ ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในปีการศึกษา 2552 ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4 และโรงเรียนทั่วไปให้ใช้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ปีการศึกษา 2553 ในชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 และ 4 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)